

Marko Volf¹

UDC 81`255.2:791
Originalni naučni rad
Primljen: 25. 08. 2023.
Prihvaćen: 15. 09. 2023.

KONTEKSTUALNO REFORMULISANJE FILMSKIH NASLOVA

SAŽETAK: Ovaj rad je nastao kao rezultat opsežnog istraživanja i analiziranja prikupljenih filmskih naslova nastalih u periodu od 2011. do 2020. godine, a u nastojanju da se zabeleže i prikažu veoma kreativni i upečatljivi prevodi naslova dobijeni nekim stepenom kontekstualne rekonstrukcije originalnog naslova. Zašto je, recimo, film *The Hundred-Foot Journey* preveden kao *Indijski začim na francuski način* ili film *The Lincoln Lawyer* kao *Advokat na točkovima*? U tom pogledu, kroz rad je prikazana kontekstualna reformulacija, kao prevodni postupak prepoznat kao rezultat prevodilačke umešnosti i jezičke kreativnosti. Cilj ovog rada jeste da se kroz mnogobrojne ilustrativne primere prikaže značaj i efekat primene ovog prevodnog postupka, koji, iako zahteva malo više vremena, razmišljanja, malo više slobode i svakako jeste rizičniji, daje impresivne rezultate u situacijama kada je adekvatno primenjen.

KLJUČNE REČI: *igrani filmovi, naslov, kontekstualna reformulacija, prevodni postupak, kontekst*

1. Uvod

Filmski naslovi poput *Gayby* ili *Stuber* neminovno predstavljaju izazove za prevodioce i često dovode do dileme da li ih ostaviti u izvornom obliku ili kreativno osmisliti srpsku verziju naslova nakon

¹ Lektor, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkić, mariste79@gmail.com

pažljivog sagledavanja filmske radnje. Shodno tome, naslov filma *Paklene ulice* kreativno je prikazan kao alternativa za direktan prevod *Brzi i razjareni*. Ovo su samo neki od mnoštva primera filmskih naslova, kao predmeta istraživanja, koji će biti prikazani u ovom razmatranju, kada je reč o njihovom prevođenju metodom koja je sve samo ne oblik direktnog prevođenja. Kao i svako stvaralačko delo, i predstavnici sedme umetnosti svoju prepoznatljivost nemalo duguju nadenutom naslovu, najpre na domaćem tržištu, a koji potom treba preneti i na druge jezike kako bi dotična priča izazvala podjednako interesovanje i zadobila pažnju ciljne publike. Kroz ovaj rad biće prikazano istraživanje čiji je cilj da pokaže da jezička kreativnost pri prevođenju filmskih naslova ipak postoji na jednom solidnom nivou, kada se radi o zvaničnim prevodima filmskih naslova koji su komercijalno bili dostupni domaćoj publici. Ovo svakako ide u prilog većem ugođaju publike, jer kreativno prevedeni naslovi, posebno kada se oni sasvim nepogrešivo nadovezuju na filmsku radnju, direktno utiču na obrazovanje ljudi i olakšavaju premošćavanje i razumevanje kulturoloških razlika.

2. Istraživanje

Istraživački segment, na kome je zasnovan ovaj rad, čini 1015 filmskih naslova koji su nastali u periodu od 2011. do 2020. godine i koji su razvrstani prema stepenu postojanja ili odsustva kontekstualne reformulacije, kao upotrebljenog metoda prilikom njihovog prevođenja na srpski jezik. Naslovi su prikupljeni sa zvaničnih internet prezentacija domaćih bioskopa (*Cineplexx*, *CineStar*) i njihovog filmskog repertoara za navedeni period i po određenim kriterijumima, zatim iz kataloga distributerskih kuća (*Tuckwood Cineplex*, *First Production*, *Pro Vision*, *Taramount*, *MegaCom Film*), kao i sa internet stranica poput *IMDb* i *MojTV*. Zbog velikog broja jedinica u uzorku, u radu će biti pomenuti samo neki od reprezentativnih primera.

1.1. Kriterijumi za odabir filmskih naslova

Prilikom odabira filmskih naslova za istraživački deo vodilo se računa o nekoliko kriterijuma. To su najpre popularni naslovi koji imaju naziv na engleskom jeziku i u kojima je engleski jezik u potpunosti ili u većinskom delu jezik kojim se saopštava filmska radnja.

Zatim, odabrani filmovi su bili komercijalno dostupni ili zvanično prikazivani na bioskopskom platnu, pa su samim tim sadržali i zvaničan prevod naslova na srpskom jeziku. Naslovi su, takođe, ograničeni na tzv. *A produkciju* (engl. *A-movie, feature film*), čime su izbegnuti filmovi *B kategorije*, kao i ona filmska ostvarenja koja nisu zvanično bila distribuirana na srpskom jeziku.

Sledeći kriterijum odnosi se na vremenski period unutar kojeg su prikupljeni filmski naslovi nastali a to je period od 2011. do 2020. godine. Ovo je značajno istaći zato što je realni broj nastalih filmskih dela po jednoj kalendarskoj godini zapravo mnogo veći, međutim, nisu svi ti naslovi bili i komercijalno dostupni gledaocima.

Odabir filmskih naslova ograničen je i prema konceptu i žanrovima. Uzimani su u obzir isključivo *igrani filmovi* sa osmišljenom pričom i živim glumcima. Dokumentarni i animirani filmovi nisu deo korpusa.

1.2. Metodologija istraživanja i klasifikacija filmskih naslova

Filmski naslovi obuhvaćeni korpusom su metodom klasifikacije razvrstani prema odsustvu ili prisustvu kontekstualne reformulacije, kao metode prevođenja njihovih originalnih naslova sa engleskog na srpski jezik. Filmski naslovi koji su ostavljeni u izvornom obliku uglavnom su naslovi koji su sačinjeni od vlastitih imena ili su prevedeni bukvalno i, kao takvi, nisu rekonstruisani, pa su klasifikovani kao direktni prevodi. Za potrebe metode klasifikacije, upotrebljena je najpre metoda analize kako bi se svaki od filmskih naslova rasporedio u odgovarajuću kategoriju prema svojim osobinama, kao i statistički metod za prikazivanje deskriptivnih statističkih pokazatelja stanja svake od ispitanih kategorija.

3. Naslov

U razmatranju prevođenja filmskih naslova neophodno je ukratko se osvrnuti najpre na pojam naslova, odnosno na ono što daje karakterističan naziv nekom delu, bilo da je ono književno, umetničko ili filmsko. Jedno upečatljivo objašnjenje filmskih naslova daje Kalmanova, koja kaže da je naslov „vizit-karta umetničkog dela, i kao što prilikom upoznavanja dvoje ljudi prvi utisak može biti od presudnog značaja za dalje poznanstvo, tako je i s filmskim naslovom i daljim odnosom gledaoca prema filmu“ (Kálmán, citirana u Panić Kavgić, 2011, str. 148). Odavde se odmah može uvideti važnost povezanosti semantičkog sadržaja naslova sa sadržajem dela koje on imenuje, a koje treba preneti na datom jeziku.

4. Kontekstualna reformulacija

Zabeležena metoda prevođenja, koja je svojevrsni tip ekvivalencije, može dovesti do stvaranja kreativnih i kulturološko povezanih prevoda na jeziku na koji se prevodi, uzimajući u obzir i jezičke i vanjezičke elemente. Mnogi filmovi u svojim naslovima „mogu obuhvatati različite aspekte ljudskog života, kao što su politika, ekonomija, istorija“ (Xiuquan, 2007, str. 8). I Brifa govori o značaju konteksta i njegove integrisanosti u naslov dela. Po njemu, kontekst predstavlja jednu kulturološku perspektivu, jer umetnička dela često i jesu izraz kulturološki uslovljenog načina razmišljanja koji je svojstven dotičnoj kulturi, pa, kao takav, nosi i određene elemente koji prožimaju datu kulturu (Briffa, 2009, str. 13). Metodu koju ovaj rad prikazuje kao postupak prevođenja filmskih naslova Panić Kavgić (2011) označava kao ***kontekstualna reformulacija***. To je postupak koji se zasniva na tome da se „filmskom delu u ciljnom jeziku daje sadržinski i/ili strukturno nov naslov, koji se delimično ili u potpunosti razlikuje od izvornog, a koji je u skladu sa jezičkim i vanjezičkim kontekstom u kom dati prevod nastaje“ (Panić Kavgić, 2011, str. 137). Ukratko rečeno, to je prevodni

metod koji date vanjezičke elemente realizuje jezičkim elementima jezika na koji se neki naslov prevodi. Jezički elementi mogu obuhvatati i raznorazne neformalne strukture, gde su „kovanice, njihova značenja, kolokacije i idiomatske fraze uslovljene mnogim kulturološkim domenima, pa stoga i korisnici određenog jezika počinju da usvajaju ove govorne jedinice kako bi zadovoljili svoje novonastale potrebe u komunikaciji“ (Crystal, 2003, str. 146), koje su vrlo često autohtone i u dotičnom jeziku svakodnevne. Slično tome, i Jovanović (2016) svrstava idiome, slengove i igre reči u veoma česte i neformalne oblike kazivanja. Prilikom izrade filmskih naslova, koji su tematski namenjeni određenoj publici ili starosnoj grupi, valja upotrebiti stepen neformalnosti svojstven namenjenoj starosnoj grupi. Kada se takav naslov prevodi, poželjno je upotrebiti sličnu tehniku radi postizanja istog ili vrlo sličnog efekta kod iste starosne grupe na čiji se jezik dati filmski naslov prevodi. Lekseme koje se u takvim naslovima koriste mogu stajati u stilističkom kontrastu dok se istovremeno odnose na isti entitet, odnosno imaju različita *asocijativna obeležja*. Tako lekseme *father (otac)*, *dad (tata)* i *pop (ćale)* asocijativno su obeležene, jer upućuju na isti pojam, ali su stilistički drugačije jer se razlikuju po stepenu formalnosti. O asocijaciji i asocijativnim obeležjima koje lekseme mogu imati govori i Prčić (2016) koji kaže da je asocijativno obeležje „svako distinktivno svojstvo ili osobina lekseme, a delimično i referenta, koje je relevantno pri uspostavljanju nekog stilističkog kontrasta“ (str. 79). Određene lekseme „nalaze se u stilističkom kontrastu, zbog zastupljenosti stilskog asocijativnog obeležja“ (str. 80) i, kao takve, svojstvene su određenoj govornoj zajednici ili sociolektu. Takvo obeležje prevodilac filmskog naslova „trebalo bi da očuva i u prevodu, da bi odmah bilo jasno kojoj je ciljnoj grupi film namenjen“ (Panić Kavgić, 2011, str. 142). Neka od ovih asocijativnih obeležja mogu se primetiti u naslovima poput *Stigò ćale 2 (Daddy's Home 2)*, *Keva (Ma)*, *Matorani 2 (Grown Ups 2)* i *Ludi Božić u kancu (Office Christmas Party)* koji su prevedeni u mladalačkom žargonu.

Prema Panić Kavgić (2011), postoje najpre dva najučestalija oblika kontekstualne reformulacije, u zavisnosti od stepena rekonstrukcije

prevedenog filmskog naslova. Tako postoji **potpuna** i **delimična** kontekstualna reformulacija (str. 138). Ovdje se radi o stepenu mogućnosti da se iz naslova nasluti originalni naziv na engleskom jeziku. **Potpuna kontekstualna reformulacija** je ona kada iz prevedenog naslova filma nije moguće naslutiti originalni naslov na engleskom jeziku, odnosno nije moguće jasno ustanoviti semantičku vezu između dva naslova, jer je naslov potpuno rekonstruisan u odnosu na svoju izvornu verziju. Tabela 1. sadrži neke od brojnih reprezentativnih filmskih naslova koji su dobijeni metodom potpune kontekstualne reformulacije.

Tabela 1. Distribuirani filmski naslovi prevedeni metodom potpune kontekstualne reformulacije.

Godina	Originalni naslov	Prevedeni naslov
2011	<i>30 Minutes or Less</i>	<i>Ekspresna pljačka</i>
2011	<i>Friends with Benefits</i>	<i>Veza bez obaveza</i>
2011	<i>Reel Love</i>	<i>Srce na udici</i>
2011	<i>The Girl with the Dragon Tattoo</i>	<i>Muškarci koji mrze žene</i>
2011	<i>The Lincoln Lawyer</i>	<i>Advokat na točkovima</i>
2012	<i>Mud</i>	<i>Leto na obalama Misisipija</i>
2012	<i>Thanks for Sharing</i>	<i>Zavisni o seksu</i>
2012	<i>The Company You Keep</i>	<i>Pravilo ćutanja</i>
2012	<i>The Perks of Being a Wallflower</i>	<i>Čarlijev svet</i>
2012	<i>Wanderlust</i>	<i>Kuda plovi ovaj brod</i>
2012	<i>What to Expect When You're Expecting?</i>	<i>Imate li znanje za drugo stanje?</i>
2013	<i>Behind The Candelabra</i>	<i>Moj život s Liberačijem</i>
2013	<i>Fast & Furious 6</i>	<i>Paklene ulice 6</i>
2013	<i>Out of the Furnace</i>	<i>Čelična pravda</i>
2013	<i>Pain & Gain</i>	<i>Znojem do love</i>
2013	<i>The Heat</i>	<i>Žestoke devojke</i>
2013	<i>The Railway Man</i>	<i>Tragovi prošlosti</i>
2014	<i>A Million Ways to Die in the West</i>	<i>Ko preživi pričaće</i>
2014	<i>The Hundred-Foot Journey</i>	<i>Indijski začini na francuski način</i>
2014	<i>The Little Death</i>	<i>Slatka tajna orgazma</i>
2015	<i>Absolutely Anything</i>	<i>Sve što poželiš</i>

2015	<i>Once I Was a Beehive</i>	<i>Leto za velike stvari</i>
2015	<i>Trainwreck</i>	<i>Haos u najavi</i>
2016	<i>Hell or High Water</i>	<i>Po cenu života</i>
2016	<i>The Shallows</i>	<i>Opasnost iz dubine</i>
2017	<i>All The Money in the World</i>	<i>Cena života</i>
2017	<i>Call Me By Your Name</i>	<i>Skrivena ljubav</i>
2018	<i>A Simple Favor</i>	<i>Slatka mala tajna</i>
2018	<i>Keepers</i>	<i>Tajna svetionika</i>
2018	<i>The Girl in the Spider's Web</i>	<i>Ono što nas ne ubije</i>
2019	<i>Drunk Parents</i>	<i>Promil do (k)raja</i>
2019	<i>Hustlers</i>	<i>Prevarantkinje sa Vol Strita</i>
2019	<i>Stuber</i>	<i>Ortaci na točkovima</i>
2020	<i>Unhinged</i>	<i>Van kontrole</i>

Pri izradi naslova upotrebom **delimične kontekstualne reformulacije** postoje neki leksički elementi koji ostaju neizmenjeni i koje je moguće naslutiti u originalnom naslovu, pa je njegova rekonstrukcija samo delimična. Moglo bi se reći da je u takvim slučajevima jedan deo naslova kontekstualno reformulisan, dok je drugi deo preveden postupkom direktnog prevođenja. Primer jednog takvog filmskog naslova je Čelična borba (*Real Steel*) u kojem postoji ekvivalentnost u prevodu između leksema čelik i *steel*, dok je leksema *borba* potpuno nepovezana sa ostatkom originalnog naslova, ali je verna kontekstu filmske radnje. Tabela 2. prikazuje zanimljiva izdanja filmskih naslova prevedenih ovom metodom.

Tabela 2. Distribuirani filmski naslovi prevedeni metodom delimične kontekstualne reformulacije.

Godina	Originalni naslov	Prevedeni naslov
2011	<i>Final Destination 5</i>	<i>Poslednja ekskurzija</i>
2011	<i>Horrible Bosses</i>	<i>Kako se rešiti šefa</i>
2011	<i>Real Steel</i>	Čelična borba
2011	<i>Sucker Punch</i>	<i>Iznenadni udarac</i>
2011	<i>The Art of Getting By</i>	<i>Umetnost prepuštanja</i>

2011	<i>The Iron Lady</i>	Čelična dama
2011	<i>Tinker Tailor Soldier Spy</i>	Dečko dama kralj špijun
2012	<i>Hit and Run</i>	Udri i beži
2012	<i>Iron Sky: Invasion</i>	Čelično nebo
2012	<i>Magic Mike</i>	Vreli Majk
2012	<i>The Five-Year Engagement</i>	Veridbi nikad kraja
2012	<i>This Is 40</i>	Ovako je sa 40
2013	<i>Fading Gigolo</i>	Matori žigolo
2013	<i>Insidious: Chapter 2</i>	Astralna podmuklost: Poglavlje 2
2013	<i>The Big Wedding</i>	Venčanje godine
2013	<i>The To Do List</i>	Seks po spisku
2013	<i>White House Down</i>	Napad na Belu kuću
2014	<i>How to Make Love Like an Englishman</i>	Ljubav na engleski način
2014	<i>Open Windows</i>	Pogrešan prozor
2014	<i>The Other Woman</i>	Osveta na ženski način
2015	<i>Love the Coopers</i>	Božić kod Kuperovih
2015	<i>The Lady in the Van</i>	Dama iz dvorišta
2016	<i>Bad Moms</i>	Opasne mame
2016	<i>Mike and Dave Need Wedding Dates</i>	Frka na venčanju
2016	<i>Office Christmas Party</i>	Ludi Božić u kancu
2016	<i>Bad Moms</i>	Opasne mame
2017	<i>How to Be a Latin Lover</i>	Male tajne velikog latino zavodnika
2018	<i>Book Club</i>	Klub zadovoljnih žena
2018	<i>If Beale Street Could Talk</i>	Šapat ulice
2018	<i>The House with a Clock in Its Walls</i>	Kuća magičnog sata
2019	<i>Knives Out</i>	Nož u leđa
2020	<i>My Spy</i>	Otkrila sam špijuna

Pored ova dva najkreativnija oblika kontekstualne reformulacije, Panić Kavgić (2011) navodi još nekoliko oblika ovog metoda prevođenja filmskih naslova. Reč je **asocijativnoj** i **dopunskoj** (str. 140), kao i **unutarjezičkoj kontekstualnoj reformulaciji** (str. 141).

Asocijativna kontekstualna reformulacija označava metod pomoću kojeg prevodilac filmskog naslova želi da izazove asocijaciju na neki već postojeći filmski naslov radi postizanja većeg efekta. Tako je film *Klub zadovoljnih žena* (*Book Club*) iz 2018. godine najverovatnije preveden po uzoru na naslov filma *The First Wives Club* iz 1996. godine koji je preveden kao *Klub prvih žena*. Slično tome, film *Ludilo devojačke večeri* (*Rough Night*) iz 2017. godine po naslovu asocira na film *Groznica subotnje večeri* (*Saturday Night Fever*) iz 1977. godine.

Dopunska kontekstualna reformulacija uključuje kontekstualno prevođenje naslova filma uz dodavanje novih elemenata radi pojašnjenja ili dopune naslova. Primeri tako prevedenih naslova su Čepi: *Robot koji je promenio svet* (*Chappie*), *Maska od kože: Početak* (*Leatherface*), *Lavirint – Nemoguće bekstvo* (*The Maze Runner*), *Portorikanske noći: dnevnik opijanja* (*The Rum Diary*) u kojima, pored kontekstualne reformulacije, u naslovu filma postoji i dodatni podatak.

Unutarjezička kontekstualna reformulacija označava promenu filmskog naziva na samom izvornom jeziku prilikom njegove distribucije u određene zemlje. Radi se zapravo o „drugom naslovu“ ili filmu „poznatom i kao“ (*also known as*), a primeri takvih naslova iz korpusa su: *Osvetnici* (*The Avengers*, poznatom i kao *Avengers Assemble*), zatim *Pirati sa Kariba: Salazarova osveta* (*Pirates of the Caribbean: Dead Men Tell No Tales*, poznatom i kao *Pirates of the Caribbean: Salazar's Revenge*), kao i *Loše komšije* (*Neighbors*, poznatom i kao *Bad Neighbours* na britanskom tržištu).

Kontekstualna reformulacija ne mora nužno da bude najbolja opcija prilikom prevođenja filmskih naslova. Najčešće su to situacije kada se reformulisanjem originalnog naziva zapravo delimično ili u potpunosti naslućuje ili otkriva suština filmske radnje. Jedan takav primer je film *Izdaja* (*Red Sparrow*), čiji je originalni naslov zapravo naziv škole za obuku ruskih tajnih agenata, a čiji prevedeni naslov na prvi pogled može da ukaže na preokret ili poentu čitave filmske radnje. Još jedan sličan primer je filmski naslov *Tuđe slađe* (*Something Borrowed*). Iako izgleda privlačnija i definitivno reformulisana, u srpskom jeziku fraza

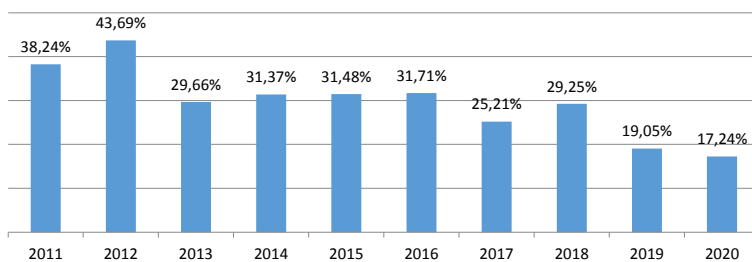
koju ovaj naslov koristi ima konotaciju zavidnosti ili ljubomore, što nije tematika ovog filma. Originalni naziv zapravo je deo stare engleske rime koja predstavlja recept za uspešan brak, pri čemu mlada treba da nosi nešto staro, nešto novo, *nešto pozajmljeno* i nešto plavo kako bi joj brak bio srećan i uspešan.

Sa druge strane, kontekstualna reformulacija može da bude moćan saveznik pri prevodenju polisemičnih filmskih naslova. To su naslovi koji svojom strukturom odaju višeznačnost, tj. mogu se protumačiti na više od jednog načina (Panić Kavgić, 2011). Tek sagledavanjem filmske radnje gledalac zapravo dobija pravu sliku i shvata pravo značenje dotičnog naslova. U takvim situacijama, kontekstualnom reformulacijom može se stvoriti kreativan naslov koji ipak zadržava tajnovitost filmske radnje, dok pri tom ostaje podjednako blizak onome o čemu ona govori. Ovde bi se mogao uvrstiti naslov filma *Skrivena ljubav* (*Call Me By Your Name*), koji bi, u direktnom prevodu, mogao ostaviti mesta dvosmislenosti (*Zovi me tvojim/svojim imenom*), jer u srpskom jeziku povratna prisvojna zamenica *svoj* može van konteksta imati dvosmisleno značenje po pitanju referenta. Takođe, film *Blue Jasmin* je preveden kao *Nesrećna Džasmin* i time je izbegnuta dvosmislenost prideva *blue* koji na engleskom jeziku može da znači i *plav* i *tužan* (zapravo, cela imenska sintagma bi se van konteksta mogla protumačiti i kao *plavi jasmin*). Sa druge strane, u naslovu filma *Promil do (k)raja* (*Drunk Parents*) namerno je ostavljena dvosmislenost radi postizanja komičnog efekta i nagoveštaja zapleta u koji dotični roditelji upadaju.

5. Rezultati i diskusija

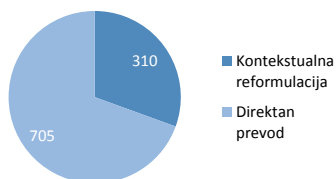
Od ukupno 1015 analiziranih filmskih naslova obuhvaćenih korpusom, njih 310 prevedeno je nekim oblikom kontekstualne reformulacije, što zbirno čini 30,54% od ukupnog analiziranog uzorka (potpuna, delimična, dopunska i asocijativna zajedno). Ovaj podatak svakako daje ohrabrenje da je kreativno prevodenje filmskih naslova na jednom solidnom nivou. Ipak, tokom istraživanja primećena je

fluktuacija u broju filmskih naslova prevedenih metodom kontekstualne reformulacije na godišnjem nivou tokom datog desetogodišnjeg perioda. Zavidan i ujedno i najveći udeo naslova prevedenih ovom metodom zabeležen je za 2012. godinu u iznosu od čak 42,57%, dok je za 2019. godinu to svega 17,31%, što je i prikazano na Grafikonu 1.

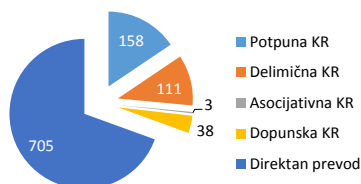

Grafikon 1. Udeo naslova prevedenih metodom kontekstualne reformulacije po godinama

Razlozi za ovakvu fluktuaciju mogu se naći u heterogenosti uzorka, tj. broju onih filmova čiji bi naslovi, po svojoj strukturi, bili pogodni za prevođenje nekim oblikom kontekstualne reformulacije, pa su prevodioci takve filmske naslove mahom prevodili direktno, što je svakako uticalo na udeo prisutnosti pomenute metode. Stoga je očekivano da je broj filmskih naslova koji se mogao prevesti direktno znatno veći, i u ovom slučaju to je 705 filmskih naslova, odnosno 69,46% od ukupnog analiziranog korpusa. Ova distribucija prikazana je na Slici 1. i Slici 2.

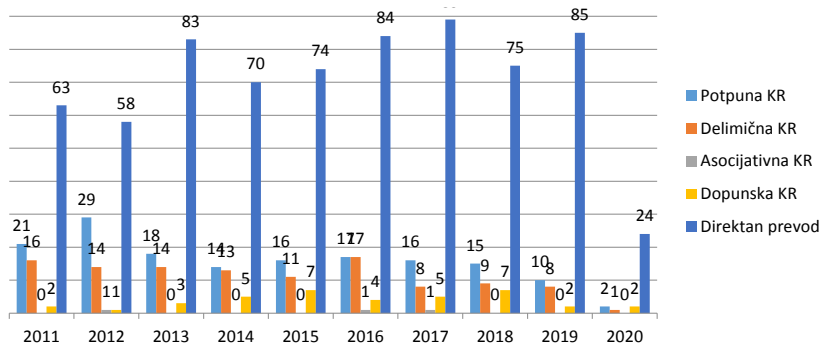

Slika 1. Zastupljenost kontekstualne reformulacije

Slika 2. Distribucija po tipovima reformulacije

Ukupan prikaz broja filmskih naslova prevedenih nekim oblikom kontekstualne reformulacije kumulativno je prikazan na Grafikonu 2. za ceo desetogodišnji period.

Grafikon 2. Zastupljenost tipova kontekstualne reformulacije u filmskim naslovima od 2011. do 2020. godine.

Korpus čine filmska ostvarenja čiji su naslovi u izvesnoj meri prevedeni nekim oblikom kontekstualne reformulacije, tamo gde je to bilo moguće, čime su stvoreni zanimljivi i kreativni prevodi naslova uz često izbegavanje direktnog prevođenja u skoro čitavoj trećini korpusa. Ipak, preostali deo korpusa čine filmski naslovi kod kojih je direktno prevođenje „najčešći prevodni postupak kojim se filmski naslovi prevode sa engleskog jezika na srpski“ (Panić Kavgić, 2010, str. 94). Ohrabrujuć je podatak da je potpuna kontekstualna reformulacija vodeći oblik ovog metoda u svakoj od deset obrađenih kalendarskih godina, dok odmah iza nje sledi delimična. Ova dva oblika su najčešći zabeleženi oblici ovog prevodnog metoda, što ukazuje da postoji tendencija ka kreativnim prevođenjem filmskih naslova. Ukoliko se Grafikon 2. sagleda detaljnije, može se reći da je kontekstualno reformulisanje filmskih naslova opadalo iz godine u godinu, naročito od 2013. godine pa nadalje. Ovde se može primetiti jedan hronološki negativan trend, ali njegovo postojanje zapravo je odraz činjenice da su dotične godine sadržale naslove koji, s prevodiočeve tačke gledišta, ili zbog svoje strukture, nisu bili podložni

nekoj rekonstrukciji. Metod dopunske kontekstualne reformulacije (3,74%) znatno je manje zastupljen u odnosu na potpunu (15,57%) i delimičnu (10,94%), dok je najmanje onih filmskih naslova čiji su nazivi asocijacija na neka prethodna filmska ostvarenja (svega 0,30%). S obzirom na to da ovaj rad uzima u obzir isključivo igrane filmove, njih 269 prevedeno je postupcima delimične i potpune kontekstualne reformulacije, što čini 26,5% od ukupnog broja analiziranih jedinica. Kada se uzmu u obzir sva četiri oblika ovog prevodnog metoda, njegov je ukupan udeo od 30,54%. Ovo je ohrabrujuć podatak koji govori da je gotovo trećina uzorka prevedena kreativno, što je svakako doprinelo da mnogi naslovi ostanu upečatljivi, upamćeni i prepoznatljivi.

Kontekstualizacijom prevođenja filmskih naslova na srpski jezik nije se bavilo mnogo autora. Značaj ovog istraživanja ogleda se u prikazu naslova prevedenih spomenutom metodom u kojima su prevodičeva kreativnost i umeće stvorili prevedeni naslov koji je prepoznatljiv, kreativan i privlačan. Sve ovo istovremeno doprinosi i podizanju svesti o potrebi za što kvalitetnijim prevođenjem i izbegavanju ili umanjenu neprikladno prevedenih filmskih naslova.

6. Zaključak

Kreativno prevedeni filmski naslovi, kao svojevrsni mostovi u međukulturnoj razmeni i dijalogu između filmske priče i publike, svedoče o važnosti primene opisanog prevodnog metoda, pa se može zaključiti da bi njegov izostanak na kinematografskoj sceni neminovno osiromašio prevođenje i ukupni doživljaj filmske radnje. Svaki filmski naslov od momenta svog nastanka na izvornom jeziku ima svoje nezanemarljive funkcije koje treba u što većoj meri preneti i na ciljni jezik. A upravo zahvaljujući izmeni izvorne konceptualizacije, kreativno prevođenje stvara novoskovane naslove koji predstavljaju za razumevanje prikladniji, za publiku privlačniji, a za stvaraoce filma uspešniji filmski naslov.

Literatura

- Briffa, C. & Marie Caruana, R. (2009). Stylistic Creativity when Translating Titles. *PALA 2009 Conference on The Art of Stylistics*. Middelburg: Roosevelt Academy.
- Crystal, D. (2003). *English as a Global Language* (2nd ed.). New York: Cambridge University Press.
- IMDb. (2021). *Internet Movie Database*. <https://www.imdb.com>
- Jovanović, S. (2016). Prevodilac i njegovi zadaci i postupci pri prevođenju naslova filmova. *Civitas*, 6 (1), 9–23.
- MegaCom Film. (2021). *MegaCom Film – Arhiva*. <http://mcf.rs/arhiva>
- MojTV. (2021). *MojTv - Filmovi*. <https://mojtv.net/film/default.aspx?g=2010&sort=1#zanrovi>
- Panić Kavgić, O. (2010). Filmski naslovi i njihovi prevodi: šta se promenilo u poslednjih trideset godina?. U: B. Mišić Ilić i V. Lopičić (ured.) (2010). *Jezik, književnost, promene – jezička istraživanja. Zbornik radova* (str. 83–96). Niš: Filozofski fakultet.
- Panić Kavgić, O. (2011). Kontekstualna reformulacija kao prevodni postupak prilikom prevođenja filmskih naslova. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, 36, 135–149.
- Prčić, T. (2016). *Semantika i pragmatika reči*. Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Pro Vision (2017). *Pro Vision*. <http://www.foxvision.rs/index.htm>
- Taramount (n.d.). *Taramount*. <https://taramountfilm.com/#>
- Tuckwood Cineplex (2020). *Tuckwood Cineplex – Arhiva*. <https://www.tuck.rs/arhiva/>
- Xiuquan, W. (2007). *Application of Contextual Adaptation in Film Title Translation*. <http://www.docin.com/p-177039153.html>